

...radiotiedustelun riveissä...radiotiedustelun riveis

Luutnantti Sormusen 3.Jaosto Sortavalassa keväällä 1944. Tarkka lukija saattaa löytää kuvasta tuttuja kasvoja

NIILO RAUTAVALA

Päämajan Radiopataljoona, peitenimeltään Hauki, oli eräs jatkosodan tunnetuimmista joukko-osastoista. Eräs sen keskuspaikoista oli Sortavalan kaupunki.

Radiotiedusteluun on myöhemmin muun muassa Stella Polaris -jutun yhteydessä liitetty moninaisia agenttarinoita. Itse asiassa se oli eräs aivan tavallinen sodan-

käynnin osa — Suomessa ehkä vain tavanomaista paremmin organisoitu ja johdettu.

Radiotiedustelun rivimies kertoo.

SOTAVUONNA 1943 jouduin kahdeksantoistavuotiaana pojankolttiaisena Kouvolan koulutuskeskuksen 6.Kompaniaan, luutnantti *Erkki Tölin* kovaan komentoon. Enpä hän tuossa vaiheessa osannut arvata, mihin sota voi vielä miestä heittää!

Tulipa nimittäin eräänä päivänä paikalle Päämajasta kaksi psykologia pitämään tes-

...radiotiedustelun riveissä...radiotiedustelun riveissä

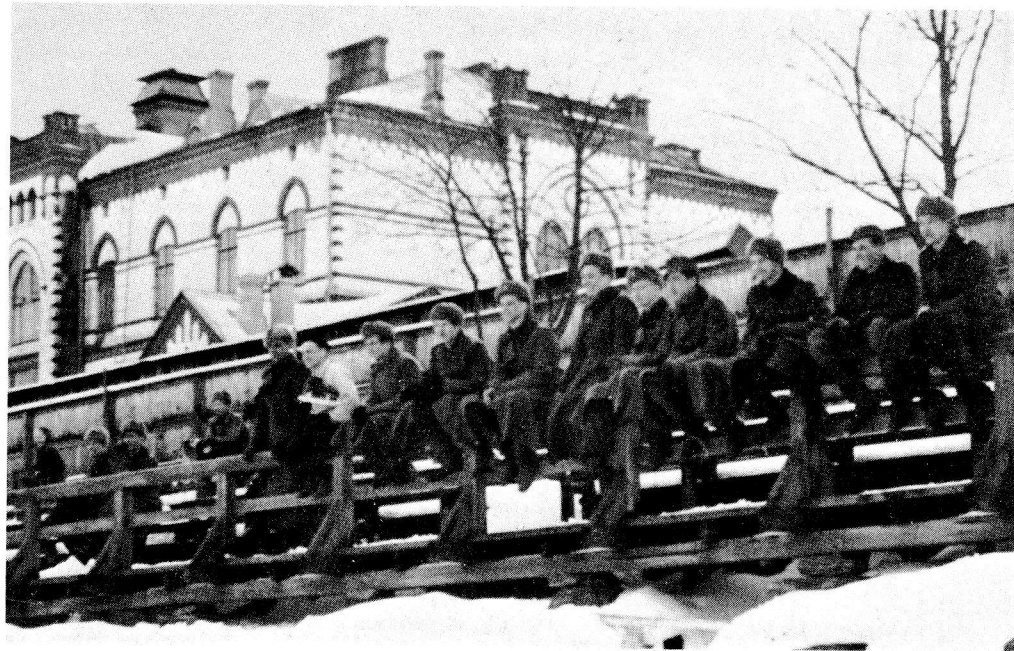
Sortavalan Vaaliala oli mahtava rakennuskompleksi

Viihdetilaisuus syksyllä 1943: ohjelma alkaa!

Viihdytystilaisuudessa on valittu "Miss Vaaliala"

"Radiovakoilijoita" nauttimassa keväturingosta Sortavalan lyseon edustalla keväällä 1944

taustilaisuutta! Kenelläkään ei ollut tarkkaa tietoa mistä oikeastaan oli kyse — tiedettiin vain sen olevan jotakin radiohommaa. Meidän poikien mielestä se oli tietenkin helpompaa kuin syösyileminen kiväärikomppanian riveissä.

Sattui niin kummasti, että minä — oppikoulun kesken jättänyt pojanjolppi Laukaan pitäjältä — läpäisin tuon kaksipäiväisen testin! Hetimiten tuli komennus myöhemmin hyvin kuuluisaksi tulleele radiosähköttäjien aliupseerikurssille Säämingin Rauhalinnaan lähelle Savonlinnan kaupunkia.

Kurssilta jäi mieleen monta merkittävää henkilöä. Väapelinä toimi meidän poikien suuresti kunnioittama *Toivo Pohjavirta*, sotilasmestarina pelätty ja kunnioitettu *Kuisma*, ylikersanttina *Mallinen* ja opettajina vielä lisäksi muiden ohella *Walström*, juoksijanakin tunnettu *Ek*, nuoruuttaan innokas kokelas *Niilo Norilo* sekä myöhemmin Helsingin kaupungin johtajistoonkin kiivennyt *Aarne I. Välikangas*. Olimme kovasti otettuja siitä, että porukamme 9763/KPK 10 oli suo-

raan Päämajan eli Lokin alainen.

Kurssi oli kova — piti suorittaa sekä korkein sotilastutkinto että ns kansainvälinen morse, vieläpä silloinen "jatti" eli kaukokirjoitin. Sen jälkeen lyötiin komennustodistus kouraan. Osoitteena oli Sortavalan vajaamielislaitos.

TIEDUSTELUN ETULINJAAN

Elettiin syksyä 1943. Paikan nimi oli Vaaliala, valtava rakennuskompleksi, jossa väitettiin olevan peräti 365 huonetta! Tiedettiin, että kuullaan radiotiedusteluun ja että porukan peitenimi on Hauki.

Pataljoonan komentajana toimi hiljattain edesmennyt komentajakapteeni *Pekka Visa*. Porukan johdossa touhusi myös hänen veljensä ilmavoimien kapteeni *Paavo Visa*.

Heti alkuun pisti silmään porukan kova taso: kaikki olivat alallaan huippumiehiä. Useat Rauhalinnan kovan kurssin suorittaneista ja Sortavalan praktiikan läpikäyneistä ovatkin kohonneet huomattaviin aseisiin rauhan ajan viestiliikenteessä, niin maalla

kuin merillä. Eräät ovat olleet näkyvästi esillä ulkomaiden kauppalaivastoissakin. Kokonaisuudessaan touhume ilmeisesti antoi vankan panoksen koko maan viestiliikenteen kehitykselle niin sodan kuin rauhankin oloissa.

Kuulin luutnantti *Sormusen* jaostoon. Tämä tunnollinen soturi käytti ratsuväen virkapukua kannuksineen kaikkiin.

Meidän radiomiesten tehtävät olivat yksinkertaisia: pidimme yhteyttä eri puolilla sijaitseviin kuunteluasemiin sekä myös ulkona oleviin kaukopartioiden. Tarkkana piti olla varsinkin liikennöitäessä kaukopartioiden kanssa kuuluvuuden usein ollessa kovin

heikko. Tehtävän tärkeyttä korostettiin usein: ”Jokainen kaukopartiomies vastaa divisioonaa!”

KOMPPANIASSA OLI 20 KAPTEENIA!

Keskittynyt kuuntelu oli rankkaa hommaa. Meitä nuorimpia se joskus väsytti ja välillä saattoi torakahtaa radion ääreen yön pitkinä tunteina. Onneksi luutnantti *Sormusen* kannusten kilinä useimmiten herätti ajoissa.

Sanomien sisällöstä emme paljoakaan tieneet. Salakieli avattiin muualla.

Tässä tehtävässä toimi kielimiehiä ja korkeasti koulutettuja matemaatikkoja. Sadan miehen yksikköömme kuului parisenkymmentä kapteenia! Olimme ylpeitä tehtävästämme, vaikka emme silloin sen kaikkia hienouksia ymmärtäneetkään. Vasta jälkepäin on selvinnyt, millaisia palveluksia radiotiedustelu maanpuolustuksellemme teki. Oli hienoa olla pienenä renkaana tuossa tärkeässä ketjussa!

Muutoin oli elämä Hauen leivissä aivan tavanomaista: tehtiin työtä, pidettiin lomia, järjestettiin viihdetilaisuuksia, keksittiin milloin mitään mukavaa. Vaihtelevampaa se tietenkin oli kuin jossakin etulinjan korsussa, mutta mitään agenttitarinoiden jännitystä emme me vähäiset titarit päässeet tuntemaan. Varsinaiset avainhenkilöt lienevät kokeneet sitäkin enemmän.

Kesällä 1944 tuli sitten lähtö Sortavalasta. Karjalan silta lensi toistamiseen ilmaan ja käyttöön jäi vain Lyseota vastapäätä oleva puinen ”Rakkauden silta”. Osa kaupunkia jäi pelkäksi savupiippujen merksi ja Seurahuoneen edessä istuva Väinämöinen taitaa katsoa Suomeen päin tippa silmässä... □

Asemasota ikävystytti yritteliästä nuorukaista ja pani yrittämään merkillisiä asioita. Niinkuin nyt sekin apteekkireissu...

OSMO HERNALA

Tuli käytyä

RANKAN hyökkäysvaiheen jälkeen päättyi JR 35:n II Pataljoona asemasotaan Stalinin kanavan Poventsan lohkolle. Vasemmalla kuului palstaamme pahamaineinen Pirunsaari ja oikealla Äänisen rannalla Poventsan kaupunki.

Elettiin pakkastalvea 1942. Kevät alkoi tehdä tuloaan. Vihanpito oli varsin vähäistä ja me viestimiehet aloimme ikävystyä pelkkään olemiseen.

Mieleen tuli hurjia ajatuksia.

Tiesimme, että Poventsassa oli apteekki, jossa kukaan meikäläinen ei vielä ollut käynyt — sieltä voisi löytyä vaikka mitä! Rakennus oli pahassa paikassa, linjojen välissä, mikä selittää sen säästymisen ”tutkijoilta”. Sinne meno ei olisi helppoa. Toisaalta olisi kovin mukavaa saada jotakin suun kostuketta korsukunnan illanviettoon...

Asiaa pohdittiin pitkään — uskaltaisikohan yrittää...?

Lopulta syntyi rämäpäinen päätös: sinnehän mennään! Sitä oltiin nuoria silloin...

Yritystä toteuttamaan syntyi ”neljän kopla”: joukkueemme johtaja luutnantti *Komulainen*, ylikersantti *Levo*, alikersantti *Lehtinen* sekä tämän kirjoittaja.

Kohtaloa uhmaten läksimme matkaan. Suunnitteluvaiheessa lämpimässä korsussa yrityksestä oli keskusteltu naureskellen. Nyt kyllä hymyt hyytyivät ja vitsit olivat vähissä.

Poventsan sairaala oli meikäläisten hallussa. Siellä oli muun ohessa oma konekivääri hyvässä asemassa. Apteekki oli sairaalasta parinsadan metrin päässä ja iivana kyttäsi kanavan toisella puolella.

Kevätaurinko lämmitti mukavasti, kun ryömimme sairaalaan. Konekiväärin pojat kieltelivät kovasti menemästä apteekkiin — pitivät koko yritystä seinähulluna.

Kolottaako lonkkaa?

Tunneteko pahan ilman tulon lihaksissanne? Reumaattinen lihassärky sään muuttuessa on hyvin tavallista.

Kuten usein säryn ollessa kysymyksessä, lämpö tuntuu miellyttävältä. Juuri siksi Theranyl tekee niin hyvää. Sen kauan kestävä lämpövaikeus pehmittää lihakset.

Theranylissa on myös kipua lievittävää ainetta (trometamolsalicylaattia).

Theranyl ei ärsytä eikä tahri. Ja siinä on miellyttävä tuoksu.

Reseptittä apteekeista.

Theranyl

-voide lihassärkyyn

Medisan AB, Uppsala